

ECOLOGIE

RAPPORTAGE

activiteitenplan

Boshuisweg 1, 3 en 3a

Vierakker

Rapport activiteitenplan

Boshuisweg 1, 3 en 3a, Vierakker

Opdrachtgever	Natuurmonumenten Postbus 9955 1243 ZS 's-Gravenland
---------------	---

Rapportnummer	15236.009
Versienummer	D1
Status	Eindrapport
Datum	1 september 2023

Opsteller ¹	
Kwaliteitscontrole	

---

¹ AVG

In onze rapportages wordt niet gewerkt met handtekeningen en/of parafen. Conform protocol en eisen uit het kwaliteitssysteem wordt het rapport aantoonbaar vrijgegeven. In het kader van de AVG dient, voorafgaand aan publicatie of bij uitlevering aan derden, bijlagen met kadastrale uittreksels en namen van opdrachtgevers verwijderd dan wel zwart gelakt te worden.

KWALITEITSZORG

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

CERTIFICERING

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001. Daarnaast staat veilig werken bij Econsultancy voorop en zijn we gecertificeerd voor VCA*.

BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

Al onze rapportages worden opgesteld conform de 'Handleiding omgaan met AVG in bodemonderzoeken' opgesteld door de VKB (29 juni 2022). Hiermee voldoet de rapportage aan de eisen die de wet en NEN normen ons stellen en wordt tevens voldaan aan de AVG.

GELDIGHEID ONDERZOEK

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEGEVENS VAN DE LOCATIE EN HET GEBRUIK DOOR FLORA EN FAUNA.....	2
2.1	Locatiegegevens en huidige situatie	2
2.2	Historische situatie.....	5
2.3	Verantwoording effectenstudie en verspreidingsinformatie.....	5
2.4	Deskundige begeleiding	7
3	VOorgenomen INGReep OP DE LOCATIE EN ONDERBOUWING	8
3.1	Voorgenomen activiteiten en manier van uitvoering	8
3.2	Doel en belang van de activiteiten.....	9
3.3	Planning en onderbouwing van de activiteiten.....	10
3.4	Alternatieven.....	10
4	EFFECTEN VAN DE INGReep OP FLORA EN FAUNA	11
4.1	Effecten op korte termijn op beschermde soorten	11
4.2	Effecten lange termijn op gunstige staat van instandhouding	13
4.3	Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming	15
5	TE TREFFEN MAATREGELEN	17
5.1	Inleiding.....	17
5.2	Tijdelijke mitigatie	17
5.3	Zorgvuldig handelen en ongeschikt maken.....	19
5.4	Controlerondes	20
5.5	Duurzame maatregelen in nieuwe situatie	20
6	SAMENVATTING	22

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Natuurmonumenten opdracht gekregen voor het opstellen van een activiteitenplan in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van de voorgenomen sloop en renovatie aan de Boshuisweg 1, 3 en 3a te Vierakker.

De volgende onderzoeksvragen zullen in onderhavige rapportage worden beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig?
- Welke functie heeft het plangebied voor de soorten?
- Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van beschermde soorten?
- Blijft de functionaliteit van de rust- en voortplantingsplaatsen behouden?
- Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
- Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
- Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?
- Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen?
- Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?

Uit aanvullend ecologisch onderzoek, die door Econsultancy in het veldseizoen van 2021 is uitgevoerd (rapportage 15236.008, d.d. 8 november 2021), blijkt dat de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied negatieve effecten hebben op de beschermde soorten huismus, kerkuil en de steenmarter.

Om negatieve gevolgen te voorkomen worden maatregelen uitgevoerd die bestaan uit het aanbrengen van tijdelijke mitigerende maatregelen, het ongeschikt maken van de bebouwing voorafgaand aan de werkzaamheden, zorgvuldig handelen en het creëren van duurzame voorzieningen in de bebouwing voor de huismus, kerkuil en steenmarter.

Verder bestaat de onderzoekslocatie vooral uit verharding (tussen de verschillende opstallen), gemaaid gras, enkele bomen en lage begroeiing. Rond de bedrijfswoning ligt een tuin.

De onderzoekslocatie is gelegen in agrarisch gebied. De onderzoekslocatie is voor het grootste gedeelte begrensd met begroeiing in de vorm van struiken, bomenlanen en opslag. Verder liggen in de directe omgeving enkele woningen en weilanden/akkers.

In figuur 2.2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. Figuur 2.3 t/m figuur 2.11 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2.2 Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 2.3 Oprit woonerf met bedrijfswoning (links), monumentale boerderij (midden) en werktuigenberging I (rechts).

Figuur 2.4 Bedrijfswoning (5).

Figuur 2.5 Voormalige jongveestal/werktuigenberging I (4).

Figuur 2.6 Voorhuis monumentale boerderij (3).

Figuur 2.7 Werktuigenberging II/wagenschuur (8).

Figuur 2.8 Ingang ligboxenstal (7).

Figuur 2.9 Ligboxenstal, gezien vanaf het noordoosten (7).

Figuur 2.10 Tuinmanswoning (2).

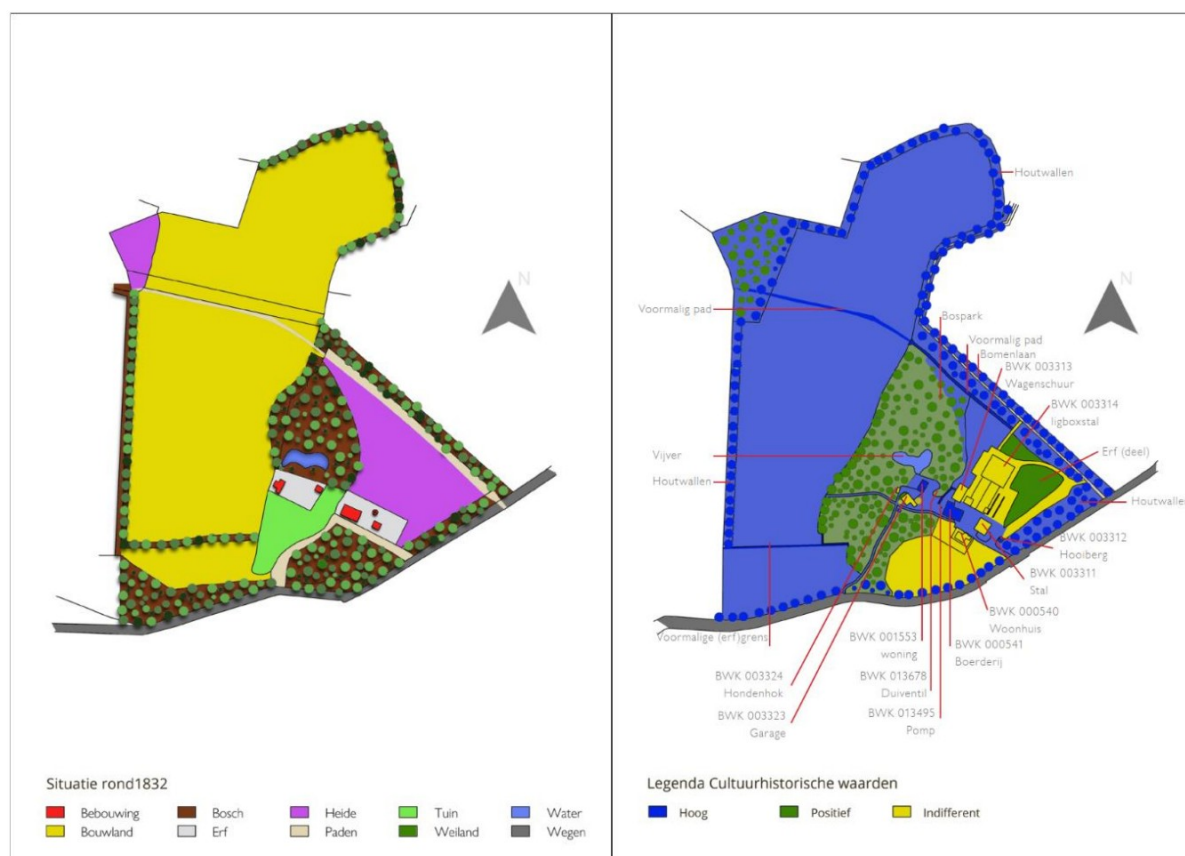

Figuur 2.11 Berging (1).

2.2 Historische situatie

Het boerenerf is ontstaan op een plek tussen de voor de streek kenmerkende, hoog gelegen dekzandkoppen en het laag gelegen beekdal en vormt nog altijd een wezenlijk onderdeel van het daar ontstane kampenlandschap. Dit is herkenbaar aan de verschillende houtwallen, bomenlanen, zandpaden en bossen die nog rondom de landerijen aanwezig zijn. In figuur 2.12 is het historische landgebruik en de cultuurhistorische waarden weergegeven.

Figuur 2.12 Landgebruik historische situatie en cultuurhistorische waarden plangebied (Natuurmonumenten, 2023)..

2.3 Verantwoording effectenstudie en verspreidingsinformatie

Door Econsultancy is in februari 2021 een quickscan Wet natuurbescherming voor de locatie opgesteld (15236.001, d.d. 30 maart 2021). De quickscan is uitgevoerd aan de hand van een bureaustudie en een veldbezoek. Het veldbezoek is afgelegd op 17 februari 2021. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Vanwege de aanwezigheid van diverse gebouwen is er met behulp van onder andere een zaklantaarn gezocht naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, overige zoogdieren en vogels.

Uit de quickscan is naar voren gekomen dat de onderzoekslocatie in potentie geschikt is als nestplaats voor de huismuis, kerkuil, steenuil, boerenzwaluw en huiszwaluw en als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen zoals gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Omdat met de werkzaamheden mogelijk negatieve gevolgen voor deze soorten ontstaan is in het veldseizoen van 2021 aanvullend onderzoek uitgevoerd door Econsultancy naar de bovengenoemde soorten.

Op de onderzoekslocatie zijn vijf nesten van huismussen aangetroffen en een in gebruik zijnde nestkast van de kerkuil op de hooizolder in de boerderij. Verder zijn er in de veestal vier in gebruik zijnde nesten van de boerenzwaluw aangetroffen en een verblijfplaats van de steenmarter op de hooizolder in de boerderij. Verder is er een hangplaats van de gewone grootoorvleermuis in de boerderij en een roestplaats van de kerkuil in de ligboxenstal aangetroffen (zie figuur 2.23). Alhoewel tijdens de veldbezoeken geen kerkuilenactiviteit is waargenomen in de kerkuilenkast in de werktuigenberging/voormalige jongveestal bestaat, gezien de sporen en waarnemingen van derden, het sterke vermoeden dat deze kast ook als roestplaats wordt gebruikt. Voor de methodiek en uitgebreide resultaten van het bovengenoemde onderzoek, wordt verwezen naar rapport 15237.008, d.d. 8 november 2021.

Figuur 2.13 Verspreiding resultaten veldonderzoek in het seizoen 2021.

Verantwoording boerenwaluw

Voor de enkele nesten van de boerenwaluw, een soort waarvan de nesten in uitzonderlijke situaties een jaar-rond beschermde status geniet, zijn geen ecologische redenen die rechtvaardigen dat de nesten van de boerenwaluw een jaar-rond beschermde status zou moeten genieten.

Update 2023

Door het verdwijnen van de agrarische functie op de onderzoekslocatie en daarmee het voedselaanbod voor de boerenwaluw, was de verwachting van Econsultancy dat de lokale populatie boerenwaluwen binnen enkele jaren zou verdwijnen. Aanvullend op het uitgevoerde onderzoek door Econsultancy in het broedseizoen van 2021 is in het broedseizoen van 2023 nogmaals onderzocht of er boerenwaluwen broeden op de onderzoekslocatie. Dit onderzoek is uitgevoerd door Natuurmonumenten, door middel van twee veldbezoeken van half april tot half augustus. Uit het onderzoek is gebleken dat, zoals verwacht, er momenteel geen boerenwaluwen meer op de onderzoekslocatie broeden.

Verantwoording gewone grootoorvleermuis

Alhoewel uit het aanvullende onderzoek is gebleken dat de zolder van de monumentale boerderij niet in gebruik is als vaste rust- en verblijfplaats door de gewone grootoorvleermuis, bleek bij het laatste veldbezoek de beneden verdieping tijdelijk te zijn gebruikt als hangplaats. De gewone grootoorvleermuis gebruikt boomtakken of plafondbalken in (de buurt van) het foerageergebied om zijn voedsel op te eten. Alhoewel deze hangplaats tijdens de renovatie tijdelijk niet gebruikt zal kunnen worden, zijn er op de onderzoekslocatie en directe omgeving voldoende alternatieve hangplaatsen aanwezig. Het betreft een grote hoeveelheid bomen, een ligboxenstal en 2 werktuigenbergingen. Doordat de gewone grootoorvleermuis flexibel is in het vinden/gebruiken van hangplaatsen en er in de omgeving voldoende alternatief aanwezig is, worden significant negatieve gevolgen op de soort uitgesloten.

2.4 Deskundige begeleiding

De deskundige die betrokken is bij het project, betreft een ervaren ecooloog². Econsultancy is lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

---

² Alle ecologen van Econsultancy hebben op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of • Zijn als ecooloog werkzaam voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of • Zetten zich aantoonbaar actief in op het gebied van soortenbescherming bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

3 VOORGENOMEN INGREEP OP DE LOCATIE EN ONDERBOUWING

3.1 Voorgenomen activiteiten en manier van uitvoering

De agrarische functie op de locatie zal verdwijnen voor een woonbestemming (mogelijk in combinatie met werken)* en natuurontwikkeling. De initiatiefnemer is voornemens de niet cultuurhistorische en detonerende opstallen te slopen en de cultuurhistorische opstallen te renoveren en te herbestemmen.

De te slopen opstallen zijn de ligboxenstal en wagenschuur. De te renoveren gebouwen zijn de bestaande Tuinmanswoning tot woning, rijksmonumentale boerderij tot woning (of mogelijk werken), jongveestal tot berging/parkeren voor wonen (of mogelijk werken), bedrijfswoning tot woning en opknappen van de vervallen eenroeder.

Op de plek van de gesloopte opstallen komt nieuwe natuur in de vorm van kruidenrijk grasland om zoveel mogelijk de natuurlijke waarden te behouden en te verbeteren en mogelijk nieuwbouwwoningen voor 1, 2 of maximaal 3 huishoudens. De ontwikkeling van deze nieuwbouwwoningen is enerzijds mogelijk nodig om de gehele ontwikkeling met focus op natuurontwikkeling en instandhouding van het landgoed financieel haalbaar te maken en anderzijds dient het vanuit maatschappelijk oogpunt de wens naar meer woonruimte.

In figuur 3.1 is een overzicht van de bestaande en toekomstige situatie weergegeven.

Figuur 3.1 Overzicht bestaande en toekomstige situatie plangebied (Natuurmonumenten, 2023).

3.2 Doel en belang van de activiteiten

Landgoed Hackfort wordt geroemd om de kleinschaligheid en de afwisseling in het landschap van open akkers omgeven door houtsingels en bossen. Het kasteel, de gaaf bewaard gebleven historische boerderijen en ook de bedrijvigheid vormen kenmerkende onderdelen van het landgoed. Het is bijzonder dat het landgoed door de eeuwen heen als eenheid is behouden. Van de eerste eigenarenfamilie Van Hackfort, via vererving bij familie Van Westerholt en na het overlijden van de laatste generatie Van Westerholt in eigendom en beheer gekomen bij Natuurmonumenten, het eerste deel in 1961 en het laatste deel in 1981. De afgelopen decennia zijn veel bijzondere waarden van het landgoed verloren gegaan. Natuurmonumenten wil deze herstellen vanuit een integrale landgoedvisie: een modern landgoed dat klaar is voor de toekomst en waarin de samenhang tussen landbouw, cultuur, natuur, water en recreatie duurzaam en robuust is. Natuurmonumenten wil dat landgoed Hackfort weer een soortenrijk, cultuurhistorisch gaaf, bewoonbaar en beleefbaar landgoed wordt. Een landgoed dat draagkrachtig is, waarbij een gezonde exploitatie van levensbelang is. Onderdeel van de landgoedvisie Hackfort is de ervenvisie daar het landgoed 42 erven beslaat waarvan voorheen het overgrote merendeel agrarische erven waren. Op dit moment zijn er 9 erven die een agrarische bestemming hebben. De ervenvisie geeft een beeld van de waardevolle kenmerken van de bestaande Hackfortse erven. Deze dienen vervolgens als uitgangspunten voor de ontwikkeling van deze (boeren)erven en ook voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen op de bestaande (woon)erven.

De Boshuisweg 1, 3 en 3a te Vierakker is 1 van de 42 voormalige boerenerven waarbij de agrarische werkzaamheden zijn beëindigd en de opstallen leeg en ontruimd zijn achtergelaten. Dit vraagt om een herbestemming met een passende ontwikkeling waarbij enerzijds natuurwaarden worden versterkt en anderzijds cultuurhistorie wordt behouden. Bij de ontpachting zijn er (pacht)gronden, onderdeel van de Boshuisweg 1, 3 en 3a vrijgekomen en ingezet als ruilgrond t.b.v. natuurrealisatie op landgoed Hackfort. Hierdoor ontstaat er ruimte voor extensieve landbouw in een kwetsbaar gebied. Daarbij wordt op het kadastrale perceel Boshuisweg 1, 3 en 3a zelf ruim 1,3 hectare agrarische grond omgezet naar natuurontwikkeling t.b.v. kruidenrijk grasland.

Qua opstallen geldt voor het erf aan de Boshuisweg dat de bestaande cultuurhistorische waardevolle opstallen incl. de bedrijfswoning worden behouden en een passende herbestemming naar wonen en mogelijk naar werken krijgen. De agrarische opstallen zoals de ligboxenstal en wagenschuur worden gesloopt (ca. 2.000m²). Daarnaast wordt ook het nodige aan erfverharding met name kuilvoerplaten verwijderd (ca. 3.700m²). Deze opstallen en erfverharding hebben geen cultuurhistorische waarde en ontsieren het landschap.

Per saldo vindt er een afname van de oppervlakte bebouwing en verharding plaats met een ruimtelijke kwaliteitsimpuls door omzetten van voormalige agrarische gronden naar natuurwaarden. Tevens zorgt de functiewijziging van het erf ook voor een kwaliteitsimpuls daar de agrarische functie met gepaarde ammoniak- en stikstofdepositie in zijn geheel niet meer plaatsvindt en er nog enkel wordt gewoond (en mogelijk kleinschalig gewerkt) op het erf. De uitstoot ervan wordt zodoende in grote mate gereduceerd ter verbetering van de luchtkwaliteit en sterke vermindering van geuroverlast.

3.3 Planning en onderbouwing van de activiteiten

De planning van de relevante werkzaamheden op de planlocatie is als volgt:

- De procedure bestemmingsplanwijziging incl. voorbereiding loopt van ca. eind 2023 tot eind 2025
- De omgevingsvergunning voor de verbouwingen, mogelijke nieuwbouw en erfinrichting wordt ca. eind 2025 aangevraagd.
- Het slopen en saneren zal plaatsvinden in het eerste halfjaar 2026. De tijd ervoor wordt gebruikt voor de voorbereiding en aanvraag vergunningen.
- De realisatiefase van de verbouwingen en mogelijke nieuwbouw zal plaatsvinden van ca. Q4 2026 t/m ca. Q4 2027.
- De realisatie van de erfinrichting zal plaatsvinden in de tweede helft van 2027.

3.4 Alternatieven

Locatie en inrichting

Aangezien de ontpachting van de Boshuisweg 1, 3 en 3a reeds heeft plaatsgevonden en de agrarische werkzaamheden zijn beëindigd, bevindt zich op het landgoed Hackfort een desolate plek niet passend bij de visie van natuurontwikkeling en een cultuurhistorisch gaaf, bewoonbaar en beleefbaar landgoed. Deze plek biedt echter een zeer grote kans om invulling te geven aan deze visie waarbij een herbestemming en natuurontwikkeling noodzakelijk zijn:

- Natuurontwikkeling: door de omzetting van ca. 1,3 ha aan agrarische grond op het erf naar kruidenrijk grasland;
- Cultuurhistorisch gaaf: door behoud en herbestemming van de cultuurhistorische opstallen en landschappelijke inpassing van de gehele ontwikkeling;
- Bewoonbaar: door het realiseren van in nieuwe woonruimten op het erf;
- Beleefbaar: de rust die op het erf zal ontstaan in tegenstelling tot de agrarische functie draagt bij aan de natuurwaarden en is bevorderlijk voor flora en fauna.

Werkwijze

De maatregelen die worden getroffen zijn onder andere conform hetgeen gesteld wordt in het kennisdocumenten van de huismus (BIJ12, versie februari 2023), de kerkuil (BIJ12, versie juli 2017) en de handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming (Zoogdierenvereniging, 2017). Deze maatregelen zijn voldoende effectief bewezen, tevens betreft de huidige werkwijze de minst verstorende oplossing.

Planning

De verstorende werkzaamheden worden buiten de gevoelige periode van voortplanting van de huismus, kerkuil en kwetsbare winterperiode/voortplantingsperiode steenmarter uitgevoerd. Door gefaseerd te werken wordt de impact van de werkzaamheden op de aanwezige populaties van de huismus en het paartje kerkuilen verkleind.

4 EFFECTEN VAN DE INGREEP OP FLORA EN FAUNA

4.1 Effecten op korte termijn op beschermde soorten

De volgende soorten zijn in het plangebied aangetroffen (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Overzicht van aangetroffen soorten in het plangebied en de effecten van de werkzaamheden op de aangetroffen soorten.

Gebouw	Voorgenomen periode werkzaamheden	Verstorende werkzaamheden	Aangetroffen nesten of verblijfplaatsen	Locatie broedgelegenheid of verblijfplaatsen	Ecologisch effect van werkzaamheden
Ligboxenstal	Q2 2026	Sloop	1 roestplaats kerkuil	Op dwarsbalken in stal	Roestplaats verdwijnt
Monumentale boerderij	Q4 2026 & Q1 2027	Renovatie	1 nestplaats kerkuil	Kerkuilenkast op zolder	Tijdelijke verstoring nestlocatie
Monumentale boerderij	Q4 2026 & Q1 2027	Renovatie	1 verblijfplaats steenmarter	Vliering	Verblijfplaats verdwijnt
Werktuigberging I /voormalige jongveestal	Q2 & Q3 2027	Renovatie	2 nesten huismus	Op steunbalken berging	Nestplaatsen verdwijnen
Werktuigberging I /voormalige jongveestal	Q2 & Q3 2027	Renovatie	1 roestplaats kerkuil	Kerkuilenkast	Tijdelijke verstoring roestplaats
Bedrijfswoning	2027 >	Renovatie	3 nesten huismus	Onder dakpannen	Mogelijk tijdelijke verstoring of verdwijnen nestplaatsen

Huismus

Ooit was de huismus de meest algemene broedvogel van Nederland. De soort is de laatste decennia om onbekende redenen in aantal vrij hard achteruit gegaan. Begin jaren tachtig van de 20e eeuw begon de afname, die in de beginjaren negentig versnelde. Dit heeft geresulteerd in een landelijke afname van meer dan 50% van het aantal broedparen. Vermoedelijk is één van de oorzaken de afname van broedgelegenheid, onder andere door renovatie en isolatie van oude woningen, en dit in combinatie met een afgenomen voedselaanbod, minder dekking en een toename aan predatie. Ondanks dat de oppervlakte stedelijk gebied en het aantal huizen groter geworden is in Nederland, is de huismus in aantal afgenomen.

Door de renovatie van de werktuigenberging (voormalige jongveestal) verdwijnen de 2 nestplaatsen van de huismussen. Huismussen zijn het gehele jaar in de omgeving van hun nestlocatie te vinden. Soms worden de nesten gebruikt om te slapen. De nesten worden meerdere jaren gebruikt, maar huismussen bouwen het gehele broedseizoen aan de nesten. Aantasting van een legsel wordt niet verwacht. Wanneer het natuurvrij maken van de bebouwing buiten het broedseizoen plaatsvindt, is het redelijkerwijs uitgesloten dat er nog eieren of jongen in de nesten aanwezig zijn. Om te garanderen dat er tijdens de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden

aanwezig zijn, worden tijdelijke huismuskasten voorafgaand aan de werkzaamheden geplaatst in de directe omgeving.

Mogelijk verdwijnen tijdens de renovatie van de bedrijfswoning de 3 aanwezige nestplaatsen. Voor de zekerheid zal voor deze 3 nestplaatsen gecompenseerd worden, door het aanbrengen van 6 extra permanente nestkasten (paragraaf 4.2). Op deze manier zijn op het moment van natuurvrij maken reeds uitwijkmogelijkheden aanwezig voor deze 3 paartjes huismussen.

Maatregel: plaatsen van in totaal 4 tijdelijke huismuskasten (of 2 dubbele kasten) in directe omgeving van de verdwijnende nestplaatsen in de werktuigenberging l/voormalige jongveestal.

Maatregel: nestlocaties voorafgaand aan de renovatiewerkzaamheden en buiten het broedseizoen natuurvrij maken onder ecologische begeleiding.

Kerkuil

Kerkuilen maken gebruik van een nestlocatie, een netwerk van roestplaatsen en voldoende geschikt foerageergebied als functionele leefomgeving. Met de voorgenomen ingreep gaat een roestplaats verloren en zal tijdelijk een nestlocatie ongeschikt zijn. De plannen zullen niet leiden tot een aantasting van geschikt foerageergebied doordat er geen nieuwbouw zal plaatsvinden en het oppervlakte aan verharding zal afnemen. Het groen op de onderzoekslocatie blijft vrijwel geheel behouden en zal na de sloopwerkzaamheden worden uitgebreid.

De aantasting van de nest- en roestplaats kan er toe leiden dat de functionele leefomgeving van in de in het plangebied broedende kerkuilen minder geschikt wordt. Het aanbod van schuren en zolders waar kerkuilen kunnen roesten staat onder druk. Daarom zal gezorgd moeten worden dat de functie van de onderzoekslocatie als nestlocatie en roestplaats behouden blijft.

De monumentale boerderij dient als nestlocatie voor een paartje kerkuilen. Daarnaast dient de ligboxstal als roestplaats voor de soort. Het sterke vermoeden bestaat daarnaast dat de kerkuilenkasten in de werktuigenberging l/voormalige jongveestal ook met enig regelmaat als roestplaats wordt gebruikt. Door de sloop van de ligboxenstal verdwijnt een roestplaats van de kerkuil en door de renovatie van de monumentale boerderij wordt de nestlocatie verstoord. Tevens zal tijdens de renovatiewerkzaamheden aan de werktuigenberging l/voormalige jongveestal een roestplaats verstoord worden.

Doordat de renovatie van de boerderij en werktuigenberging l/voormalige jongveestal, en de sloop van de ligboxenstal gefaseerd uitgevoerd zal worden, zijn gedurende de gehele uitvoering van de werkzaamheden altijd 2 van de 3 verblijfplaatsen beschikbaar voor het paartje kerkuilen. Dit betekent dat er twee alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd moeten worden, door middel van het aanbrengen van kerkuilenkasten in de directe omgeving van de onderzoekslocatie.

Het doden en verwonden van een kerkuil kan plaatsvinden als er een kerkuil in de schuur aanwezig is op het moment dat deze wordt gesloopt. Dit kan voorkomen worden door voorafgaand aan de sloop, de schuur aan de binnenzijde te inspecteren op aanwezigheid van kerkuilen.

Maatregel: vooraf aanbieden van 2 alternatieve verblijfplaatsen.

Maatregel: inspectie op aanwezigheid van kerkuilen voorafgaand aan de sloop van ligboxenstal.

Maatregel: buiten broedtijd kerkuilenkasten in monumentale boerderij en werktuigenberging I dichtzetten (gefaseerd), onder ecologische begeleiding.

Steenmarter

De steenmarter is een zoogdier die behoort tot de familie marterachtigen. De steenmarter is een echte opportunist met een groot aanpassingsvermogen en komt daardoor in vrijwel alle biotopen voor. Steenmarters zijn zeer behendig en kunnen goed klimmen. De naam dankt de soort aan zijn voorkeur steenachtige leefgebieden en schuilplaatsen zoals gebouwen. De huidige staat van instandhouding van de steenmarter is 'thans niet bedreigt' (Rode lijst, 2020). De steenmarter komt in vrijwel de gehele provincie Gelderland voor. Zowel in aantallen als in verspreiding is de soort de afgelopen jaren zowel in de provincie Gelderland als landelijk sterk toegenomen.

Door de werkzaamheden zal er 1 vaste rustplaats definitief verdwijnen. Een steenmarter heeft over het algemeen meerdere verblijfplaatsen binnen het territorium. Een tijdelijke verlies van een vaste rustplaats is in ecologisch opzicht geen groot probleem. Ten aanzien van de zorgplicht is het van belang dat er tijdens de renovatiewerkzaamheden geen steenmarters worden verwond of gedood. Daarom zal vooraf aan de werkzaamheden de zolder van de monumentale boerderij ongeschikt gemaakt worden voor de steenmarter. Dit zal worden uitgevoerd buiten de kwetsbare winterperiode van voortplantingsperiode, dat wil zeggen augustus tot en met november. Het leefgebied van een steenmarter omvat zo'n 80 tot 700 hectare en bestaat voornamelijk uit een urbane omgeving. Het tijdelijk verdwijnen van groen op de onderzoekslocatie zal in ecologisch opzicht geen probleem vormen.

Maatregel: aanbieden van in totaal 2 alternatieve verblijfplaatsen voor 1 verdwijnende verblijfplaats.

Maatregel: Het ongeschikt maken van de vaste rustplaats buiten de kwetsbare periode van de steenmarter.

4.2 Effecten lange termijn op gunstige staat van instandhouding

Huismus

Daar waar gebouwen worden gesloopt verdwijnt de broedgelegenheid voor huismussen. Vaak zullen nieuwe dakpannen strak aansluiten en daardoor niet toegankelijk zijn voor huismussen. Veelal wordt vogelschroot toegepast, zodat er geen toegang is vanaf de dakrand. Bovendien is op het isolatiemateriaal geen geschikte nestgelegenheid.

In het plangebied zullen in eerste instantie 2 nesten van huismussen verdwijnen bij de renovatie van de werktuigenberging I/voormalige jongveestal. Op de langere termijn kunnen de 3 nesten in de bedrijfswoning mogelijk ook verdwijnen door renovatiewerkzaamheden.

Het gaat hierbij om nesten van een restant populatie die voorheen vermoedelijk groter was. Doordat de agrarische functie is weggefallen op de onderzoekslocatie is hiermee het voedselaanbod afgenomen die een grotere populatie huismussen in stand kan houden. Door bij de renovatie inbouwnestkasten te verwerken en het plangebied op een geschikte manier in te richten door schuil- en foerageermogelijkheden aan te brengen, worden voor de huismussen duurzame voorplantingsmogelijkheden gerealiseerd en heeft de lokale huismuspopulatie de mogelijkheid om behouden te blijven.

Maatregel: plaatsen van 4 (plus 6 extra) inbouwkasten in de te renoveren werktuigenberging I/voormalige jongveestal.

Kerkuil

Het “natuurlijke” aanbod van nestgelegenheden voor de kerkuil staat onder druk. De soort maakt echter aantoonbaar gebruik van kunstmatige nestgelegenheden, zodat met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan worden gesteld dat negatieve effecten op de lange termijn worden voorkomen, mits voldoende alternatieve nestgelegenheden bijtijds voorhanden zijn. Kerkuilen maken gebruik van een nestlocatie, een netwerk van roestplaatsen en voldoende geschikt foerageergebied als functionele leefomgeving. Met de voorgenomen ingreep gaat een nestplaats en een roestplaats verloren. De plannen zullen niet leiden tot een aantasting van geschikt foerageergebied omdat de werkzaamheden beperkt blijven tot de bebouwing. Het groen op de onderzoekslocatie blijft vrijwel geheel behouden en zal toenemen doordat opstallen en verharding verdwijnen.

De aantasting van de nest- en roestplaatsen kan er toe leiden dat de functionele leefomgeving van in de omgeving broedende kerkuilen minder geschikt wordt. Het aanbod van schuren en zolders waar kerkuilen kunnen broeden en roesten staat onder druk. Daarom zal gezorgd moeten worden dat de functie van de onderzoekslocatie als nestlocatie en roestplaats behouden blijft. Bij de sloop van de ligboxenstal zal een roestplaats permanent verdwijnen. Door voor aanvang van de werkzaamheden twee kerkuilenkasten te realiseren in de directe omgeving, zijn er op de lange termijn voldoende alternatieve roestplaatsen aanwezig. Na afronding van de renovatiewerkzaamheden zijn de nest- en roestplaats in de kerkuilenkasten in respectievelijk de monumentale boerderij en werktuigenberging I/voormalige jongveestal weer geschikt.

Maatregel: het aanbieden van 2 alternatieve roestplaats voor het verlies van 1 roestplaats.

Maatregel: de monumentale boerderij en werktuigenberging I geschikt houden als nest- en roestplaats voor de kerkuil in de gebruiksfase.

Steenmarter

De exacte aantallen van de steenmarterpopulatie in Nederland zijn onbekend. Wel is bekend dat deze soort in (zuid)oost Nederland veelvuldig voorkomt (Goutbeek, 2018; NDFF, d.d. 26 januari 2022). De huidige regionale populatie wordt op basis daarvan als gunstig beoordeeld. Daarnaast is de status van de steenmarter in Nederland volgens de rode lijst ‘Thans niet bedreigd’. Binnen Nationaal landschap De Graafschap is veel geschikt leefgebied aanwezig in de vorm van kleinschalig cultuurlandschap zoals kleinschalige landbouwgebieden, natuurgebieden en boerderijen. Het is dan ook met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te stellen dat de lokale gunstige staat van instandhouding overeenkomt met de regionale gunstige staat van instandhouding.

Door de herinrichting op het erf zal het oppervlakte aan verharding afnemen en geschikt habitat voor de steenmarter toenemen. Om voor de verdwijnende vaste rustplaats te compenseren dienen de twee alternatieve verblijfplaatsen die worden gerealiseerd ook na afronding van de werkzaamheden behouden te blijven. Het is daarom belangrijk dat de alternatieve verblijfplaatsen op een dusdanige locatie gepositioneerd worden, dat deze te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden blijven.

Maatregel: het aanbrengen en behouden van 2 alternatieve verblijfplaatsen.

4.3 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Huismus

De huismus valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en de nesten mogen niet worden weggenomen.

Bij de renovatie van de bebouwing zijn er maatregelen nodig om de functionaliteit voor de soort te behouden. Hiermee wordt voorkomen dat de staat van instandhouding van de lokale populatie wordt aangetast. Omdat de nesten in principe het hele jaar gebruikt worden is er een ontheffing van artikel 3.1 lid 2 benodigd voor het tijdelijke verlies van functionaliteit.

Artikel 3.1 lid 4 en 5 betreft het opzettelijk storen van vogels. Bij het verjagen van de huismussen, als gevolg van de werkzaamheden aan de bebouwing is sprake van voorwaardelijke opzet en is het artikel van kracht. Echter zal het verjagen, door het nemen van maatregelen, de staat van instandhouding niet negatief beïnvloeden. Overtreding van Artikel 3.1 lid 4, conform lid 5 is daarom niet aan de orde.

Kerkuil

De kerkuil is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort onder artikel 1 van de Vogelrichtlijn valt. Bovendien is het een soort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming omdat de kerkuil vermeld staat in bijlage II van de Conventie van Bern. Volgens artikel 3.1 lid 2 is het verboden opzettelijk nesten en rustplaatsen van kerkuilen te vernielen of te beschadigen, of nesten weg te nemen. De nesten van de kerkuil zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder de beschermingscategorie 3 van vogelnesten. Dit zijn nesten van niet koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.

De initiatiefnemer heeft aangegeven de nestkast en de opstal waar deze hangt te willen behouden. Bij eventuele renovatiewerkzaamheden dient er rekening gehouden te worden dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden. Naar verwachting is er (in overleg met de lokale kerkuilenwerkgroep) een manier te vinden om de werkzaamheden uit te voeren zonder de functie voor kerkuilen aan te tasten. Met de sloop van de veestal een roetsplaats verdwijnen van de kerkuil. Volgens artikel 3.1 lid 2 is het verboden opzettelijk rustplaatsen van kerkuilen te vernielen of weg te nemen. Voor artikel 3.1 lid 2 is daarom een ontheffing benodigd.

Steenmarter

De steenmarter is een beschermde inheemse diersoort. Volgens artikel 3.10 lid 1a is het verboden om de steenmarter opzettelijk te doden of te vangen. Volgens artikel 3.10 lid 1b is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de steenmarter opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Omdat er een verblijfplaats van de steenmarter op de onderzoekslocatie aanwezig is, is een ontheffing van artikel 3.10 lid 1b nodig om de functionaliteit van een vaste rustplaats te beschadigen of te vernielen.

Wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn

De woningen op de onderzoekslocatie zijn slecht geïsoleerd en verkeren in matige bouwkundige staat met tocht en vocht als gevolg. Met de voorgenomen renovatie wordt een leefomgeving gerealiseerd die betere leefomstandigheden en woongenot creëren voor bewoners. De ontheffing voor de beschermde soorten onder de Vogelrichtlijn en artikel 3.10 worden daarom aangevraagd in het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid.

Daarnaast is in Nederland momenteel een erg grote behoefte aan meer woonruimte (in het buitengebied). Het realiseren van nieuwe woningen zal een positief effect hebben op de volksgezondheid. Het hebben van een goede, veilige woning is een primaire levensbehoefte van de mens. In artikel 22 van de Nederlandse Grondwet is het thema Volksgezondheid dan ook samen met Woongelegenheid opgenomen. De relatie tussen huisvesting en gezondheid is breed onderzocht en in kaart gebracht, waaruit blijkt dat het hebben van een veilige en goede woning bijdraagt aan de fysieke en mentale gezondheid van mensen (Cattaneo et al., 2009; Fertig & Reingold, 2007; Fuller-Thomson et al., 2000; Gurney, 2020; Shaw, 2004).

Verder zullen de nieuwe woningen energiezuinig zijn door onder andere goede isolatie. Dit levert toekomstbestendige woningen op. In het Energieakkoord is afgesproken dat uiterlijk in 2050 de Nederlandse woningen energieneutraal zijn. Dat betekent dat er miljoenen huizen energieneutraal gemaakt dienen te worden. Dit project draagt met de duurzame huizen bij aan de doelstellingen uit dit Energieakkoord. Daarnaast leiden goed-geïsoleerde en duurzame woningen tot het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het verminderen van fossiele emissies leidt tot verbeterde luchtkwaliteit en heeft daardoor indirect ook een positief effect op de volksgezondheid.

Tevens zorgt de functiewijziging van het erf ook voor een kwaliteitsimpuls daar de rundveehouderij met gepaarde ammoniak- en stikstofdepositie in zijn geheel niet meer plaatsvindt en er nog enkel wordt gewoond op het erf. De uitstoot ervan wordt zodoende in grote mate gereduceerd ter verbetering van de luchtkwaliteit en sterke vermindering van geuroverlast.

5 TE TREFFEN MAATREGELEN

5.1 Inleiding

De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende vier stappen:

- alternatieve verblijfplaatsen aanbieden als tijdelijke opvang van het verlies van de potentiële verblijfplaatsen voor de periode tussen de ingreep en de realisatie van de nieuwe situatie;
- onderzoekslocatie voor de ingreep ongeschikt maken voor beschermde soorten;
- controle ronde(s) om afwezigheid beschermde soorten op moment van ingreep aan te tonen;
- in de nieuwe situatie duurzame verblijfsmogelijkheden voor beschermde soorten creëren.

5.2 Tijdelijke mitigatie

Huismus

Voor de huismus worden voor elke nestplaats in het plangebied 2 tijdelijke kasten binnen 200 meter van het plangebied geplaatst. Omdat er 2 nesten van huismussen in het plangebied aanwezig zijn die in de eerste fase zullen verdwijnen, worden daarom 2 tijdelijke tweedelige nestkasten opgehangen. De kasten zijn van het type HMT2 van Unitura of vergelijkbaar (figuur 5.1). De kasten worden aan bebouwing die ongemoeid blijft tijdens de werkzaamheden geplaatst, minimaal 3 maanden voorafgaand aan de renovatie. De exacte locaties van de te plaatsen kasten en foto's van de ophanglocaties zullen in het logboek worden verwerkt en later worden opgestuurd naar de provincie Gelderland. De mitigatie van de 3 nestlocaties in de bedrijfswoning die mogelijk op de langere termijn verdwijnen, wordt beschreven in paragraaf 5.5.

Figuur 5.1 Tijdelijke huismuskast (HMT2) van Unitura.

Kerkuil

Op de onderzoekslocatie zal door de sloopwerkzaamheden een roestplaats van de kerkuil verloren gaan. Tijdens de renovatiewerkzaamheden zullen 1 nestlocatie en 1 roestplaats tijdelijk verstoord worden. Om het verlies van de roestplaats en de tijdelijke verstoring van de nestlocatie te compenseren, worden werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd en zullen vervangende roestplaatsen in de directe omgeving van de onderzoekslocatie gecreëerd moeten worden. Een nieuwe roestplaats zal gecreëerd worden door 2 kerkuilenkasten te plaatsen in de directe omgeving. In de omgeving van de onderzoekslocatie is de kerkuilenwerkgroep 'De Oelenwappers' actief die op veel locaties al hebben geprobeerd om bewoners te overtuigen om schuren of zolders toegankelijk te maken als roestplaats. In samenwerking met de kerkuilenwerkgroep hebben de initiatiefnemer (Natuurmonumenten) en Econsultancy gezocht naar geschikte locaties voor mitigatie en compensatie. De kerkuil is in de omgeving in vrij grote dichtheden aanwezig (figuur 5.2). Het is daarom moeilijk om de te mitigeren roest- en nestplaatsen te compenseren door weer een zolder of schuur toegankelijk te maken, zonder daarmee een ander territorium te verstoren. Het verstoren van andere kerkuilenterritoria is niet wenselijk en zal te allen tijde worden voorkomen.

Figuur 5.2 Locaties bekende kerkuilenkasten in de omgeving van het plangebied (gele cirkel = bezette kast en territorium).

In een eerste verkennende fase van de kerkuilenwerkgroep zijn twee potentiële locaties aan de Hackfortselaan 2 en de Boshuisweg 4 naar voren gekomen waar kerkuilenkasten geplaatst kunnen worden (figuur 5.2). Dit betreft locaties in schuren of zolders, waar kerkuilenkasten van het type UK KE 01 (zie figuur 5.3). De exacte locaties van de te plaatsen kasten en foto's van de ophanglocaties zullen in het logboek worden verwerkt en later worden opgestuurd naar de provincie Gelderland.

Figuur 5.3 Kerkuilenkast UK KE 01 van Vivara Pro.

Steenmarter

Uiterlijk drie maanden voordat de verblijfplaats ongeschikt gemaakt wordt voorafgaand aan de renovatie, zal een nieuwe rustplaats, geschikt voor de steenmarter, gerealiseerd worden in het plangebied. Dit om tijdens en na de werkzaamheden voldoende dagrustplaatsen voor de steenmarter te garanderen op het perceel. De alternatieve verblijfplaats wordt gerealiseerd door het realiseren van een steenmarterhoop. De steenmarterhoop wordt bij voorkeur aangelegd met een stoeptegelvloer, met muurtjes van baksteen (2-3 bakstenen hoog) en een plaat of stoeptegels als plafond (figuur 5.4). Daarbovenop komt een laag van minimaal 0,5 - 1 m takken of snoeiafval (figuur 5.5). Minimaal twee in-/uitgangen moeten in de muurtjes aanwezig zijn. De hoop moet op een gunstige locatie gelegen zijn en middels het aanbrengen van begroeiing kan de hoop in de omgeving worden opgenomen (Kaper en Müskens, 2006).

Figuur 5.4 Voorbeeld marterhoop in aanleg, met PVC-buis als in- en uitgang.

Figuur 5.5 Voorbeeld marterhoop na realisatie, met takken en snoeiafval.

5.3 Zorgvuldig handelen en ongeschikt maken

Het broedseizoen van huismussen loopt globaal van 15 maart tot 1 september. Door de werktuigenberging tussen 1 september en half ongeschikt te maken als nestlocatie worden de werkzaamheden volledig buiten het broedseizoen van huismussen uitgevoerd. Huismussen kunnen in het najaar en de berging nog wel gebruiken om te slapen of rusten. De nesten moeten daarom met zorg en handmatig verwijderd worden, zodat de huismussen uit zichzelf weg kunnen vliegen. Het verwijderen van de nesten zal tevens onder ecologische begeleiding plaatsvinden.

Om te voorkomen dat de kerkuilenkast in de monumentale boerderij in gebruik is tijdens de renovatie, zal buiten het broedseizoen (uiterlijk oktober 2023) de kerkuilenkast worden afgesloten op het moment dat de kerkuilen niet aanwezig zijn. In overleg met kerkuilenwerkgroep 'De Oelenwappers' zal het geschikte moment hiervoor gekozen worden. Deze handeling zal uitgevoerd worden onder ecologische begeleiding. Indien de kerkuilen aanwezig zijn zal gewacht worden tot de kerkuilen de kast uit zichzelf verlaten waarna de kast zal worden afgesloten.

Aan het zorgvuldig handelen en de zorgplicht wordt voldaan door de verblijfplaats van de steenmarter in de minste kwetsbare (augustus-november) ongeschikt te maken. De monumentale boerderij wordt ongeschikt gemaakt door hooi, beplatingen en ander materialen die als schuilplaats kunnen dienen te verwijderen. Tevens zal de renovatie van de schuur op een zorgvuldige wijze gebeuren, zodat de eventueel aanwezige steenmarter de kans krijgt veilig weg te komen.

5.4 Controlerondes

Voorafgaand aan de sloop van de ligboxenstal zal gecontroleerd worden op aanwezigheid van een kerkuil. Als er een kerkuil wordt aangetroffen wordt de sloop van de schuur uitgesteld tot de kerkuil op eigen kracht de roestplaats heeft verlaten. Tevens zal voorafgaand aan de renovatie van de boerderij en het afsluiten van de kerkuilenkast gecontroleerd worden of de kerkuilen aanwezig zijn en of er geen steenmarters aanwezig zijn. Ook voor de kerkuilenkast geldt dat wanneer er een kerkuil wordt aangetroffen wordt, het afsluiten van de kerkuilenkast en renovatie van de boerderij uitgesteld wordt tot de kerkuilen op eigen kracht de nestkast hebben verlaten.

5.5 Duurzame maatregelen in nieuwe situatie

Huismus

Ter mitigatie voor de 2 huismusnesten die verloren gaan, en de 3 nestlocaties die in een later stadium mogelijk verloren gaan, zullen in totaal 10 inmetselekasten aangebracht worden in de te renoveren bebouwing. De kasten die hiervoor toegepast worden zijn van het type HMP2 van Unitura, of vergelijkbaar (figuur 5.6). Voor de vervangende verblijfplaatsen geldt dat:

Figuur 5.6 Inbouwkast huismus HMP2 (Unitura).

- er meerdere nestplekken bij elkaar aangeboden worden en de openingen minimaal 50 centimeter uit elkaar liggen; dit kan dichterbij elkaar, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit;
- zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en als dat niet mogelijk is, dan in de directe omgeving (in de regel binnen 200 meter, bij uitzondering 500 meter) van de oorspronkelijke nestplaats en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen;
- op minimaal 3 meter hoogte plaatsen;
- een minimale broedruimte van 15 x 8 centimeter;
- ze op een voor de huismus geschikte wijze en plek worden aangebracht. Zo mogen ze niet te heet worden in de middagzon, maar zich ook niet op een te koude locatie bevinden: voorkeur heeft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot of iets dergelijks;
- in de directe omgeving van de nieuwe nestplaats continu voldoende dekking aanwezig is (minimaal 3 à 4 meter hoog opgaand groen), en dat er altijd (binnen 100 à 200 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplekken beschikbaar zijn.

Kerkuil

Bij de sloop van de ligboxenstal zal een roestplaats permanent verdwijnen. Door voor aanvang van de werkzaamheden twee kerkuilenkasten te realiseren, zoals beschreven in paragraaf 5.2, in de directe omgeving, zijn er op de lange termijn voldoende alternatieve roestplaatsen aanwezig. Na afronding van de renovatiewerkzaamheden zijn de nest- en roestplaats in de kerkuilenkasten in respectievelijk de monumentale boerderij en werktuigenberging l/voormalige jongveestal weer geschikt.

Steenmarter

De aangelegde steenmarterhopen, zoals beschreven in paragraaf 5.3, zullen in de gebruiksfase behouden blijven, zodat de steenmarter voldoende alternatieve verblijfplaatsen heeft. Tevens zal door de herinrichting op het erf het oppervlakte aan verharding afnemen en geschikt habitat voor de steenmarter toenemen.

6 SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van Natuurmonumenten een activiteitenplan opgesteld in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van de voorgenomen renovatie en sloop aan de Boshuisweg 1, 3 en 3a te Vierakker.

De volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig?
  - Het betreft de huismus, kerkuil en steenmarter.
- Welke functie heeft het plangebied voor de soorten?
  - Voor de huismus betreft het vijf nestplaatsen.
  - Voor de kerkuil één nestplaats en twee roestplaatsen.
  - Voor de steenmarter betreft het één vaste rustplaats.
- Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van beschermde soorten?
  - Voor de huismus betreft het vijf nesten van een afgenomen restant populatie.
  - Tijdens de aanlegfase en gebruiksfase blijft de onderzoekslocatie geschikt als nestlocatie voor de kerkuil, waardoor de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt. Tevens zal de monumentale boerderij en werktuigenberging I na afloop van de werkzaamheden geschikt blijven als nest/roestplaats voor het aanwezige paartje kerkuilen.
  - Voor de steenmarter betreft het 1 vaste rustplaats. Het betreft een niet gevoelig gebruik, de staat van instandhouding is niet in het geding.
- Blijft de functionaliteit van de rust- en voortplantingsplaatsen behouden?
  - De functionaliteit voor de huismus blijft behouden door het tijdelijk aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen, het ongeschikt maken van de bebouwing voor de soorten buiten de gevoelige periode en voorafgaand aan de werkzaamheden; en het opnieuw geschikt maken van de bebouwing na afloop van de renovatie.
  - Door gefaseerd te werken en het aanbieden van twee alternatieve nest-/roestplaatsen voorafgaand aan het tijdelijke verlies van de nest- en roestplaats en permanente verlies van de roestplaats op de onderzoekslocatie, blijft de functionaliteit voor de kerkuil te allen tijde behouden. Foerageermogelijkheden voor kerkuil komen niet in het geding.
  - De functionaliteit voor de steenmarter blijft behouden door tijdig twee alternatieve permanente verblijfplaatsen aan te bieden, en het ongeschikt maken van de bebouwing voor de soorten buiten de gevoelige periode en voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
  - Voor de huismus dienen twee nestplaatsen te worden gecompenseerd. Mogelijk komen hier in een latere fase drie nestplaatsen bij die gecompenseerd moeten worden.

- Eén nestplaats en twee roestplaatsen voor de kerkuil dienen te worden gemitigeerd/gecompenseerd.
- Voor de steenmarter dient een vaste rustplaats te worden gecompenseerd.
- Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
  - De maatregelen zijn conform hetgeen gesteld wordt in het kennisdocumenten van de huismus (BIJ12, versie februari 2023) en kerkuil (BIJ12, versie juli 2017) en zijn daarmee voldoende beproven effectief. De maatregelen voor de steenmarter zijn conform de handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming (Zoogdierenvereniging, 2017).
- Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?
  - De werktuigenbergings- en monumentale boerderij worden ongeschikt gemaakt buiten het broedseizoen/kraamtijd/kwetsbare winterperiode van de huismus, kerkuil en steenmarter. Alle kritische werkzaamheden worden onder ecologische begeleiding uitgevoerd en er wordt zorgvuldig gehandeld.
  - Aan het zorgvuldig handelen wordt voldaan door de schuur te inspecteren op aanwezigheid van kerkuil voorafgaand aan de sloop.
- Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen?
  - Het betreft de reeds minst verstorende oplossingen.
- Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?
  - In het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid.

Geraadpleegde bronnen

BIJ12 (2023). Kennisdocument huismus. Opgehaald van <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2023-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>.

BIJ12 (2017b). Kennisdocument kerkuil. Opgehaald van <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-011-Kennisdocument-kerkuil-1.0.pdf>.

Cattaneo, M. D., Galiani, S., Gertler, P. J., Martinez, S., & Titiunik, R. (2009). Housing, Health, and Happiness. *American Economic Journal: Economic Policy*, 1(1), 75–105. <https://doi.org/10.1257/POL.1.1.75>

Fertig, A. R., & Reingold, D. A. (2007). Public housing, health, and health behaviors: Is there a connection? *Journal of Policy Analysis and Management*, 26(4), 831–860. <https://doi.org/10.1002/PAM.20288>

Fuller-Thomson, E., Hulchanski, J. D., & Hwang, S. (2000). The housing/health relationship: What do we know? *Reviews on Environmental Health*, 15(1–2), 109–133. <https://doi.org/10.1515/REVEH.2000.15.1-2.109/MACHINE-READABLECITATION/RIS>

Gurney, C. (2020). Out of harm' s way ? Critical remarks on harm and the meaning of home. April.

Shaw, M. (2004). Housing and public health. In *Annual Review of Public Health* (Vol. 25, pp. 397–418). Annual Reviews. <https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.25.101802.123036>

Wet natuurbescherming (2015, 16 december). Opgehaald van: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-02-17>.

Zoogdiervereniging (2017, 11 oktober). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Opgehaald van: <https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuweweb/Overigen/downloads/15908%20Handreiking%20kleine%20Marters%20DIGITAAL.pdf>